

บทที่ 5 การยื่นบัญชีระบอบยาน

ในคดีแพ่งโดยปกติเมื่อโจทก์ยื่นฟ้องและจำเลยยื่นคำให้การแล้ว ศาลจะนัดคู่ความมาทำการชี้แจงสองสถาน กำหนดประเด็นข้อพิพาทในคดีและกำหนดหน้าที่นำสืบ พร้อมกับนัดสืบพยานไปด้วย เว้นแต่เป็นคดีบางประเภทซึ่งเป็นคดีเล็กน้อยหรือคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ซึ่งมาตรา 182 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยกเว้นให้ว่าไม่ต้องมีการชี้แจงสองสถาน ศาลอาจมีคำสั่งงดการชี้แจงสองสถานและกำหนดวันสืบพยานไปเลย

ส่วนในคดีอาญาเมื่อศาลประทับฟ้องและได้ตัวจำเลยมาศาลแล้ว ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องแล้วสอบถามคำให้การของจำเลย หากจำเลยให้การปฏิเสธหรือรับสารภาพไม่เต็มตามฟ้องหรือแม้เป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพและเป็นคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือมีโทษหนักกว่า ศาลย่อมต้องกำหนดวันให้โจทก์นำพยานนำสืบก่อน

ก่อนที่จะเริ่มนำพยานเข้าสืบ ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญาคู่ความจะต้องกระทำการบางอย่างตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้การสืบพยานเป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายเอาอคติเอาเปรียบกันในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบระเบียบวิธีการเหล่านี้กฎหมายได้วางสภาพบังคับไว้ หากไม่ปฏิบัติตามแล้วอาจมีผลทำให้ศาลไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานนั้นๆ ไปเลย ดังนั้น แม้พยานหลักฐานบางชิ้นจะมีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงสูงและเป็นพยานที่น่าเชื่อถือ แต่ถ้านำมาสู่ศาลโดยมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีพิจารณาแล้ว พยานหลักฐานเหล่านั้นก็จะรับฟังไม่ได้ ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ “เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้”.....และมาตรา 87 “ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใด เว้นแต่ (2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 88 และ 90

แต่ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของอนุมาตรานี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

ระเบียบวิธีพิจารณาอันมีผลกระทบต่อกรับฟังพยานหลักฐานที่สำคัญประการหนึ่งคือ การยื่นบัญชีระบุพยาน นอกจากนี้ก็ยังมีระเบียบวิธีพิจารณาเกี่ยวกับการส่งสำเนาพยานเอกสารให้แก่คู่ความฝ่ายอื่น การปิดอากรแสตมป์และการเสีค่าอ้างพยานเอกสาร สำหรับบทนี้จะกล่าวเฉพาะการยื่นบัญชีระบุพยาน การยื่นบัญชีระบุพยานเป็นระเบียบวิธีพิจารณาที่ใช้กับการอ้างพยานหลักฐานทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ และเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก การที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีการยื่นบัญชีระบุพยานก็เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีโอกาสทราบล่วงหน้าว่าฝ่ายตรงข้ามจะอ้างพยานบุคคลใดหรือเอกสารอะไรมาเป็นพยานในคดีเป็นการป้องกันการเอารัดเอาเปรียบระหว่างคู่ความ โดยการนำพยานมาจู่โจมสืบโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ตัว ทำให้เขาเสียเปรียบในเชิงคดี และทำให้ข้อเท็จจริงบางประการอาจผิดเพี้ยนไปจากความจริง หรือไม่กระจ่างชัดเท่าที่ควร

บทบัญญัติว่าด้วยการยื่นบัญชีระบุพยานนี้ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2535 ได้ยกเลิกหลักการยื่นบัญชีระบุพยานเดิมที่ให้คู่ความที่อ้างพยานหลักฐานยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน หลักการดังกล่าวใช้ติดต่อกันมาเป็นเวลาประมาณ 30 ปี โดยเปลี่ยนหลักการใหม่ให้ยื่นบัญชีระบุพยานได้ 2 กรณีๆ แรกในคดีที่มีการชี้สองสถาน คู่ความที่อ้างพยานหลักฐานจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า 15 วันพร้อมทั้งส่งสำเนาบัญชีระบุพยานต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากศาลก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า 7 วัน และกรณีที่สอง ในคดีที่ไม่มีการชี้สองสถานให้ยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมสำเนาต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน หลักการที่แก้ไขใหม่เมื่อปี 2535 นี้ มีผลขุ่นยากแก่ทนายความและศาลในทางปฏิบัติอยู่มากและเป็นเหตุให้คดีล่าช้าอีกด้วย จึงได้มีการแก้ไขหลักการยื่นบัญชีระบุพยานใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2538 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2538 เป็นต้นมา ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 88 ที่แก้ไขใหม่บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 88 เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันซึ่งบัญชีระบุพยานโดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ ของบุคคล วัตถุหรือสถานที่ ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยานหรือขอให้ศาลไปตรวจหรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนเพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล

ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมให้ยื่นคำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติมต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าวได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันสืบพยาน

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี ได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว มีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตนหรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านั้นต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานและสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดีและถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง

ขั้นตอนหรือกำหนดเวลาขึ้นบัญชีระบุนุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 แบ่งออกเป็น 3 กรณีคือ

1. การยื่นบัญชีระบุนุพยานครั้งแรก คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานจะต้องยื่นบัญชี
ระบุนุพยานต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน โดยยื่นบัญชีระบุนุพยานพร้อมสำเนา
บัญชีระบุนุพยานเพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล (มาตรา 88 วรรคแรก)

2. การยื่นบัญชีระบุนุพยานเพิ่มเติม คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะยื่นบัญชีระบุนุพยานเพิ่ม
เติมต้องยื่นต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่วันสืบพยาน โดยยื่นเป็นคำแถลงของระบุนุพยาน
เพิ่มเติมพร้อมกับบัญชีระบุนุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุนุพยานเพิ่มเติม (มาตรา 88
วรรคสอง)

3. การขออนุญาตยื่นบัญชีระบุนุพยาน เมื่อระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุนุพยานครั้ง
แรกและระยะเวลาการยื่นบัญชีระบุนุพยานเพิ่มเติม ตามข้อ 1 และข้อ 2 ได้สิ้นสุดลงแล้ว คู่
ความที่ประสงค์จะระบุบัญชีพยานอาจยื่นบัญชีระบุนุพยานได้อีก 2 กรณี คือ

3.1 กรณีที่คู่ความฝ่ายที่ยื่นบัญชีระบุนุพยานไว้แล้ว ประสงค์จะยื่นบัญชีระบุนุ
พยานอีก คู่ความดังกล่าวต้องยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาลก่อนมีคำพิพากษาโดยแสดงเหตุ
ผลอันสมควรว่า

(1) คนไม่สามารถทราบได้ว่าจะต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมา
สืบเพื่อประโยชน์ของคน หรือ

(2) ไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือ

(3) มีเหตุอันสมควรอื่นใด

3.2 ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดที่ยังไม่ได้ยื่นบัญชีระบุนุพยานไว้เลย

และประสงค์จะยื่นบัญชีระบุนุพยาน จะขอระบุนุพยานได้โดยยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาล
ก่อนมีคำพิพากษาโดยแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชี
ระบุนุพยานตามกำหนดได้

การยื่นบัญชีระบупยานตามข้อ 3 นี้ ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งคดีเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง (มาตรา 88 วรรคสาม)

ผลของการไม่ยื่นบัญชีระบупยาน การที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยื่นบัญชีระบупยานรวมทั้งยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นบัญชีระบупยานแล้ว แต่ศาลไม่อนุญาต มีผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2) คือ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่ได้ยื่นบัญชีระบупยานนั้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา กรณีที่ไม่ยื่นบัญชีระบупยานหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ยื่นบัญชีระบупยาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 346/2491 การขอให้นับโทษจำเลยต่อจากคดีก่อน โจทก์จะต้องระบุดคินั้นในบัญชีระบупยานไว้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1379/2492 ในคดีแพ่ง จำเลยยื่นบัญชีระบупยานในวันสืบพยานโดยยื่นคำร้องว่าเป็นเพราะความเฉอเรอนั้น ศาลยอมไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1097/2495 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ ทนายจำเลยยื่นคำแถลงว่าจำเลยไม่ได้ระบупยานเพราะทนายได้ฝากหนังสือไปหาจำเลย ให้มาระบупยานก่อนกำหนด 3 วัน แต่ผู้ถือจดหมายได้ทำหนังสือหาย เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงขอยื่นบัญชีระบупยานในวันนั้น ศาลชั้นต้นตั้งว่า คำขอเช่นนี้ต้องทำเป็นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม เมื่อทำเป็นคำแถลงจึงไม่รับพิจารณาให้ยกเสีย แต่จำเลยก็หาได้ทำคำร้องขอยื่นบัญชีระบупยานให้ถูกต้องเสียก่อนสืบพยานโจทก์ไม่ จนศาลสืบพยานโจทก์ไปเสร็จสิ้นแล้ว ทนายจำเลยจึงมายื่นคำร้องขอยื่นบัญชีระบупยานในภายหลัง เช่นนี้ โจทก์ยอมไม่ทราบถึงพยานหลักฐานของจำเลยว่ามีอย่างไรก่อนสืบพยานฝ่ายตน เป็นการเสียเปรียบในทางคดี ดังนี้ ตามพฤติการณ์และเหตุผล กรณีไม่มีเหตุสมควรจะให้การยื่นบัญชีพยานและรับฟังพยานหลักฐานจำเลยอันฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 819/2497 จำเลยไม่ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน 3 วัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 โดยอ้างว่าหลงลืม ทั้งที่มีเวลาควรจะทำให้เป็นเวลานาน ไม่เป็นเหตุที่ศาลจะรับฟังจำเลยโดยฝ่าฝืนมาตรา 87 และมาตรา 88

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 168/2503 จำเลยมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ จนกระทั่งสืบพยานโจทก์ไปแล้ว 2 ปาก โจทก์ยื่นคำร้องให้ศาลทราบ เมื่อศาลสอบถาม ฝ่ายจำเลยกลับยืนยันว่าได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว ซึ่งไม่เป็นความจริง ดังนี้ เมื่อไม่มีเหตุพิเศษ อันควรที่จะอนุญาตให้จำเลยอ้างพยานหลักฐานมาสืบ ก็ไม่อนุญาตให้จำเลยอ้างพยานมาสืบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1336/2503 สืบพยานจำเลยซึ่งมีหน้าที่สืบก่อนฝ่ายโจทก์เสร็จแล้ว ต่อมาโจทก์จึงมาร้องทุกข์ขอระบุพยานโดยอ้างว่าพลั้งเผลอหลงลืม ไม่ได้ตรวจสอบสำนวนก่อน โดยเชื่อว่าได้ยื่นไว้ต่อศาลแล้วนั้น ทำให้จำเลยเสียเปรียบในทางคดี ไม่ควรอนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 580/2507 ศาลสืบพยานโจทก์ซึ่งมีหน้าที่นำสืบก่อนเสร็จแล้ว จำเลยขออ้างพยานบุคคลซึ่งควรจะต้องอ้างเสียก่อนแล้วไม่อ้าง ย่อมทำให้โจทก์เสียเปรียบศาลไม่อนุญาตให้จำเลยอ้างได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 928/2507 จำเลยขออ้างพยานและคำให้การพยานในสำนวนอื่นเพิ่มเติม เมื่อโจทก์สืบพยานหมดแล้ว โดยอ้างว่านายจำเลยเพิ่งรู้ว่ามิพยานนั้น ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานที่จำเลยขออ้างเพิ่มเติมนั้นมาสืบ หรือไม่ทราบว่าพยานนั้นได้มีอยู่ จึงไม่มีเหตุอันสมควรอนุญาตให้จำเลยอ้างพยานและคำให้การในสำนวนอื่นเพิ่มเติมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2508 การที่จำเลยจะระบุพยานผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม จะต้องมิเหตุอันสมควรแสดงว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำผู้เชี่ยวชาญมาสืบ หรือไม่ทราบว่าผู้เชี่ยวชาญได้มีอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1069/2513 ความยุติธรรมนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อคู่ความทั้งสองฝ่าย มิใช่เพื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว จึงไม่ควรยกเรื่องประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาใช้อย่างฟุ่มเฟือยเมื่อทนายไม่ชวนขายให้ได้รายชื้อพยานมาเพื่อระบุพยาน โดยอ้างว่า หลงลืมและยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันนัดสืบพยานเพียง 2 วัน ศาลไม่ฟังอนุญาตให้ยื่นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2581/2515 บัญชีระบุพยานของจำเลยอ้างพินัยกรรมที่เจ้าพนักงานที่ดินเป็นผู้รักษาซึ่งเป็นสำเนาพินัยกรรมที่จำเลยรับรองและยื่นไว้ โดยมีได้ระบุอ้าง ต้นฉบับพินัยกรรมที่มีอยู่ที่จำเลย จำเลยย่อมไม่มีสิทธิที่จะส่งต้นฉบับพินัยกรรมเป็นพยาน ต่อศาล

วันนัดสืบพยานจำเลยซึ่งเป็นฝ่ายนำสืบก่อน จำเลยมิได้นำต้นฉบับพินัยกรรมมาส่ง ศาล เพิ่งมาส่งในวันสืบพยานโจทก์หลังจากที่สืบพยานจำเลยเสร็จไปแล้ว โจทก์จึงไม่มี โอกาสคัดค้านต้นฉบับพินัยกรรมนี้ ซึ่งโจทก์ก็ได้คัดค้านว่าจำเลยมิได้ระบุพยานอ้างเอกสาร นี้ไว้ และว่าจำเลยมิได้ส่งสำเนาพินัยกรรมให้โจทก์ ดังนี้ ศาลย่อมรับฟังพินัยกรรมดังกล่าว เป็นพยานไม่ได้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 558/2516 การฉายภาพหลายเส้นในพินัยกรรมให้ศาลฎีกาดู ในวันแถลงการณ์ด้วยวาจาในคดีที่คู่ความพิพาทกันว่าพินัยกรรมปลอมหรือไม่ เท่ากับเป็นการสืบพยานเพิ่มเติมไม่ใช่แถลงการณ์ (ต้องยื่นบัญชีระบุพยานตามกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 452/2517 จำเลยและจำเลยร่วมไม่ยื่นบัญชีระบุพยานก่อน วันสืบพยาน 3 วัน และไม่อ้างเหตุขัดข้องประการใด เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายสืบพยานก่อน สืบพยานเสร็จแล้วถึง 24 วัน จำเลยร่วมจึงขอยื่นคำร้องขอยื่นบัญชีระบุพยานเช่นนี้ โจทก์ ย่อมไม่ทราบถึงพยานหลักฐานของจำเลยร่วมว่ามีอย่างไรก่อนที่จะสืบพยานของตน เป็น การเทียบเปรียบในทางคดี และคำร้องของจำเลยร่วมก็มีได้อ้างเหตุสมควรว่าตนไม่สามารถ ทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานมาสืบ หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานมีอยู่ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม จึงไม่มีเหตุอันสมควรที่จะอนุญาตให้ จำเลยร่วมระบุพยานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2119/2518 จำเลยขอให้ส่งเอกสารคู่ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ ว่าได้เขียนเพิ่มเติมขึ้นภายหลังลงลายมือชื่อ แต่ได้ขอเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว โดยอ้าง

ว่าเพราะได้ตรวจเอกสารนั้นอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้ ไม่ใช่เหตุสมควรที่จะอ้างว่าคนไม่ทราบมาก่อน ศาลไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2591/2520 โจทก์เป็นฝ่ายนำสืบก่อน ศาลนัดสืบพยานโจทก์วันที่ 28 โจทก์เพ่งยื่นบัญชีระบุพยานในวันที่ 25 ก่อนสืบพยานเพียง 2 วัน จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคหนึ่ง

เมื่อโจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวแล้วก็ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแสดงว่าเหตุใดจึงยื่นบัญชีระบุพยานภายในกำหนดเวลาไม่ได้ เพื่อจะได้มีข้อเท็จจริงให้ศาลวินิจฉัยว่า ข้ออ้างของโจทก์มีเหตุอันสมควรจะรับบัญชีระบุพยานไว้หรือไม่ เมื่อโจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องดังกล่าว การที่จะอ้างว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งคดีเป็นไปโดยเที่ยงธรรมแล้วอนุญาตให้รับบัญชีระบุพยานของโจทก์ไว้ จึงไม่ชอบ และจะกลายเป็นข้อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 88

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2522 โจทก์ไม่ระบุพยาน แต่ขอสืบตัวโจทก์ที่มาศาล จำเลยคัดค้าน เป็นกรณีที่โจทก์ตั้งใจไม่ระบุพยาน ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟัง จึงถือว่าข้ออ้างตามฟ้องรับฟังไม่ได้ ศาลพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3130/2523 จำเลยไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยาน จำเลยอ้างตัวเองเป็นพยานเข้าสืบไม่ได้ จำเลยจะอ้างว่าจำเลยเป็นคู่ความ จึงไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีระบุพยานอ้างตนเองเป็นพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1972/2525 การเบิกความต่อศาลเป็นกิจเฉพาะตัวโดยสภาพ ไม่อาจตั้งให้ผู้อื่นทำแทนได้ ตามบัญชีพยานระบุว่า จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน โดยมีได้ระบุ ส. เป็นพยาน ดังนี้ แม้ปรากฏว่า ส. ได้รับมอบอำนาจจากจำเลยให้ยื่นคำให้การจำเลย และศาลชั้นต้น อนุญาตให้จำเลยนำ ส. เข้าเบิกความ ศาลก็รับฟังคำเบิกความของ ส. เป็นพยานไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2) มาตรา 88

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 272/2530 วันนัดชี้สองสถาน โจทก์ จำเลย และทนายทั้งสองฝ่ายมาศาล ลงชื่อทราบนัดสืบพยานโจทก์ในรายงานกระบวนการพิจารณา ครั้นถึงวันนัดโจทก์นำพยานเข้าสืบได้ 2 ปาก แดงหมดพยานโจทก์ จำเลยไม่ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวัน

นัดสืบพยาน 3 วัน จึงไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบ ที่ศาลสั่งงดสืบพยานจำเลยเป็นการชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 735/2531 จำเลยที่ 3 ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน 3 วัน อ้างว่าเป็นเพราะความพลั้งเผลอและหลงลืมของทนาย กรณีไม่มีเหตุสมควรที่ศาลจะรับบัญชีระบุพยานของจำเลยที่ 3 ที่ยื่นเกินกำหนดนั้น และกรณีเช่นนี้จำเลยที่ 3 ย่อมไม่อาจนำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบและไม่อาจสาบานตนเข้าเบิกความเป็นพยานตนเองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3132/2530 โจทก์ขออนุญาตยื่นบัญชีระบุพยานโดยอ้างเหตุว่าข้อกำหนดคดีทนายอากรแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งธรรมดา ทำให้หลงลืมยื่นบัญชีระบุพยาน โจทก์มีทางชนะคดี และจำเลยไม่เสียเปรียบ เหตุเช่นนี้ไม่ใช่เหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้คดีทนายอากร ข้อ 8 วรรคสี่ ที่ศาลทนายอากรกลางไม่อนุญาตให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานและถือว่าโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ได้ความตามฟ้อง พิพากษายกฟ้องโจทก์ชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2534 เอกสารที่โจทก์แนบมาพร้อมฎีกา โดยมีได้ระบุไว้ในบัญชีระบุพยาน เป็นการฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ศาลฎีกาไม่รับฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1334/2534 จำเลยมีเวลายื่นบัญชีระบุพยานได้นับแต่วันซึ่งสองสถานถึงวันที่มีการสืบพยานโจทก์เป็นระยะเวลา 8 เดือน แต่จำเลยไม่ยื่นเพิ่งจะมายื่นบัญชีระบุพยานเมื่อพ้นวันสืบพยานโจทก์นัดแรกแล้ว 6 วัน อ้างว่ามีได้ตั้งใจ เป็นความพลั้งเผลอของเสมียนทนายจำเลย ข้ออ้างของจำเลยปราศจากเหตุผลไม่อาจรับฟังได้ ดังนี้ไม่มีเหตุสมควรที่จะรับบัญชีระบุพยานของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 460/2538 เมื่อคำเบิกความของโจทก์ในคดีอาญาตามที่จำเลยแนบมาทำฎีกา ซึ่งมีใจความแสดงว่าโจทก์เป็นผู้ไม่สุจริตในการซื้อที่ดินพิพาทจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งของศาลชั้นต้น เป็นพยานหลักฐานที่จำเลยเพ่งอ้างในชั้นฎีกา จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้

ข้อยกเว้นกรณีไม่ต้องยื่นบัญชีระบупยาน

1. การสืบพยานหลักฐานในการไต่สวนคำร้อง คำขอต่างๆ เช่น คำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ คำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ และคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา เป็นต้น การไต่สวนคำร้อง คำขอในคดีไม่ถือว่าเป็นการสืบพยานหลักฐานในประเด็นแห่งคดี และวันไต่สวนก็ไม่ใช่วันสืบพยาน คำร้อง คำขอต่างๆ อาจมีการยื่นก่อนหรือหลังวันสืบพยานประเด็นแห่งคดีก็ได้ ดังนั้น จึงไม่ชอบด้วยเหตุผลที่จะบังคับให้คู่ความที่ยื่นคำร้อง คำขอต้องยื่นบัญชีระบупยานที่จะนำเข้าสู่ไต่สวนก่อนวันสืบพยาน ดังแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 847/2493 ศาลชั้นต้นสั่งว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา จำเลยยื่นคำร้องอ้างเหตุผลว่ามีได้ขาดนัดโดยจงใจ ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนคำร้องของจำเลย พยานของจำเลยที่จะนำมาให้ศาลไต่สวนในชั้นนี้ ย่อมไม่ตกอยู่ในบังคับที่จำเลยจะต้องยื่นบัญชีระบупยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 192/2517 การไต่สวนคำร้องที่จำเลยขอยื่นคำให้การ เป็นเพียงการไต่สวนเพื่อให้ทราบว่าจำเลยมีเหตุอะไรจึงไม่ได้ยื่นคำให้การภายในกำหนด เป็นการจงใจขาดนัดหรือไม่เท่านั้น พยานหลักฐานในชั้นนี้ไม่ใช่พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงในประเด็นแห่งคดีที่พิพาทกัน โจทก์จึงไม่ตกอยู่ในบังคับที่จะต้องยื่นบัญชีระบупยานก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่า 3 วัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 910/2523 การไต่สวนคำร้องของโจทก์ในชั้นโจทก์อ้างว่ามีเหตุสุดวิสัยจึงวางเงินค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์ไม่ทันตามที่ศาลกำหนดเวลา มิใช่เป็นการสืบพยานตามประเด็นในคำฟ้องและคำให้การ และเป็นเรื่องของศาล ไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 โดยเฉพาะการระบупยานของจำเลย ศาลชั้นต้นก็ได้อนุญาตแล้ว รับฟังคำเบิกความพยานจำเลยชั้นไต่สวนดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 421/2532 ในชั้นไต่สวนคำร้องของจำเลยที่อ้างว่าได้ปฏิบัติ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความและมีคำพิพากษตามขอมันนั้น ไม่ใช่เป็นการสืบพยาน หลักฐานที่สนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงในประเด็นแห่งคดีที่พิพาทกันตามคำฟ้องและคำให้การ จึงไม่ตกอยู่ในบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4278/2532 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 และมาตรา 90 การยื่นบัญชีระบุพยานและการส่งสำเนาเอกสารนั้น ใช้บังคับ เฉพาะการสืบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงในประเด็นแห่งคดีที่พิพาท ไม่ใช่ บังคับในการไต่สวนคำร้องที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดี (ตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้เป็นเรื่อง ที่ศาลทำการไต่สวนคำร้องขอพิจารณาใหม่ของจำเลย)

2. กรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ จำเลยมีสิทธิอ้างตนเองเป็นพยานโดยไม่ต้อง ยื่นบัญชีระบุพยาน ในกรณีที่จำเลยซึ่งขาดนัดยื่นคำให้การในคดีแพ่งเมื่อมาศาลในวันนัด พิเคราะห์ ถึงแม้ว่าจำเลยจะไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบ แต่จำเลยก็มีสิทธิอ้างตนเองเบิกความ เป็นพยานได้โดยไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีระบุพยานแต่อย่างใด ตามประมวลกฎหมายวิธี พิเคราะห์ความแพ่ง มาตรา 199 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4084/2528 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยซึ่งขาดนัดยื่นคำ ให้การมาศาล ศาลชั้นต้นจึงรายงานกระบวนการพิจารณาว่าจำเลยไม่ได้แถลงข้อความอะไร เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จ จำเลยมีสิทธิอ้างตนเองเบิกความเป็นพยาน หากจำต้องยื่นบัญชีระบุ พยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 แต่อย่างใดไม่ เพราะเป็นการ สืบพยานตามที่กฎหมายบัญญัติอนุญาตให้จำเลยซึ่งขาดนัดยื่นคำให้การมาศาลและศาลไม่ อนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การ จำเลยจึงสามารถให้การเป็นพยานเองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5633/2534 ในคดีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ จำเลยมีสิทธิ อ้างตนเองเป็นพยานได้ โดยไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 88 เพราะเป็นการสืบพยานตามที่กฎหมายบัญญัติอนุญาตให้จำเลยซึ่งขาด นัดยื่นคำให้การมาศาลสามารถให้การเป็นพยานตนเองได้

แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่จำเลยขาดนัดพิจารณาและจำเลยมาศาลเมื่อพ้นเวลาที่จะนำพยานของตนเข้าสืบแล้ว จำเลยไม่มีสิทธิจะนำพยานเข้าสืบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 205 วรรคสาม (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 234-235/2523 จำเลยขาดนัดพิจารณาคดีที่จำเลยมีหน้าที่นำสืบก่อน จำเลยมาศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์และยื่นบัญชีระบุพยานเมื่อศาลสืบพยานโจทก์เสร็จก่อนฟังคำพิพากษา คดีไม่เข้าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ซึ่งเป็นเรื่องอ้างพยานเพิ่มเติม ศาลไม่อนุญาตให้อ้างและสืบพยานจำเลย

3. สำเนาเอกสารที่คู่ความแนบมาทำยคำฟ้องหรือคำร้อง และคู่ความประสงค์จะนำสืบในภายหลัง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้องหรือคำร้อง ไม่จำต้องอ้างในบัญชีระบุพยานอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 901/2493 โจทก์ได้กล่าวอ้างถึงหนังสือสัญญาซื้อขายมาในคำฟ้องและแนบตัวสัญญามาทำยฟ้อง โดยมีได้ระบุอ้างไว้ในบัญชีพยาน หนังสือสัญญาดังกล่าวนั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้อง ไม่จำต้องอ้างในบัญชีระบุพยานอีก

4. เอกสารที่ใช้ประกอบการถามค้านหรือการพิสูจน์ต่อพยาน ถ้าพยานยอมรับความถูกต้องแท้จริงของเอกสารดังกล่าว ศาลสามารถรับฟังพยานเอกสารนั้นเข้าสู่สำนวนความในฐานะพยานเอกสารได้โดยไม่ต้องระบุไว้ในบัญชีพยาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 798-799/2499 คดีพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน โจทก์อ้างว่าซื้อมา จำเลยต่อสู้ว่าให้ที่ดินทำกินต่างดอกเบี้ยเงินกู้ ในขณะที่โจทก์อ้างตนเป็นพยานและจำเลยเป็นฝ่ายถามค้าน โจทก์ให้การปฏิเสธการกู้เงิน จำเลยยอมอ้างเอกสารการกู้เงินมาขึ้นโจทก์ได้ โดยไม่ต้องระบุพยานและส่งเอกสารล่วงหน้า เมื่อโจทก์รับรองเอกสารนั้นแล้ว จำเลยยอมส่งอ้างเป็นพยานประกอบกับโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2508 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ทนายจำเลยถามค้านตัวโจทก์ซึ่งอ้างตนเองเป็นพยานถึงเงินที่โจทก์รับไปจากจำเลย โดยเอาบันทึกที่โจทก์เซ็นรับเงินและเอกสารให้โจทก์ดู และโจทก์รับรองว่าถูกต้อง ทนายจำเลยจึงส่งบันทึกและเอกสารให้ศาล ดังนี้ บันทึกและเอกสารดังกล่าวมิใช่พยานเอกสารที่จำเลยอ้าง หากแต่เป็นเอกสาร

ที่โจทก์เบิกความถึง และทนายจำเลยนำเสนอศาลเพื่อประกอบข้อเท็จจริงของโจทก์ให้ปรากฏรายละเอียดเท่านั้น เอกสารนี้ไม่ถือว่าเป็นพยานหลักฐาน จำเลยจึงยื่นต่อศาลในชั้นใต้สวนมูลฟ้องได้ โดยไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 850/2534 ในการสืบพยานจำเลยชั้นแรก พ. ผู้จัดการมรดกของ ร. อ้างตนเองเป็นพยานเบิกความว่า ที่ดินตามสำเนาโฉนดที่ดินเอกสารหมายเลข 4 ราคาประเมิน ตารางวาละ 2,500 บาท ตามหนังสือรับรองราคาประเมินเอกสารหมายเลข 1 โจทก์จึงอ้างหนังสือรับรองราคาประเมินเอกสารหมายเลข 6 มาหักล้างคำของ พ. และข้อความตามหนังสือรับรองราคาประเมินเอกสารหมายเลข 1 เมื่อ พ. พยานจำเลยเบิกความรับรองหนังสือรับรองราคาประเมินเอกสารหมายเลข 6 ดังกล่าว โจทก์ย่อมมีสิทธิอ้างอิงหนังสือรับรองราคาประเมินเอกสารหมายเลข 6 เป็นพยานหลักฐานประกอบคำของ พ. โดยไม่ต้องยื่นบัญชีแสดงเอกสารต่อศาลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2251/2536 พยานเอกสารที่จำเลยใช้ในการถามค้านโจทก์ที่อ้างตนเองเป็นพยาน เมื่อโจทก์รับรองเอกสารนั้น จำเลยจึงอ้างเป็นพยานหลักฐานประกอบคำของโจทก์นั้น รับฟังได้ เพราะพยานเอกสารดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของจำเลย แม้จำเลยจะยื่นเอกสารดังกล่าวภายหลังจากที่จำเลยซึ่งมีหน้าที่นำสืบก่อนสืบพยานเสร็จและแถลงหมดพยานแล้ว โดยไม่ยื่นคำร้องต่อศาลอ้างเหตุถึงการไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานก็ตาม ก็ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3470/2538 การที่จำเลยมิได้ระบุหนังสือมอบอำนาจเป็นพยานและส่งสำเนาให้โจทก์ แต่ใช้เอกสารนั้นประกอบการถามค้านโจทก์ว่า ล. เจ้าของกรรมสิทธิ์มอบอำนาจให้ ข. ทำสัญญาเช่ากับจำเลย พยานเอกสารดังกล่าวมิใช่เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียง แม้จะมีได้ระบุไว้ในบัญชีพยานและส่งสำเนาให้โจทก์ก็ไม่ต้องห้ามมิให้รับฟัง กรณีไม่อยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 และมาตรา 90 ศาลรับฟังเอกสารดังกล่าวเป็นพยานได้

5. ของกลางในคดีอาญาซึ่งโจทก์ประสงค์จะสืบในฐานะพยานวัตถุ ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ในบัญชีระบุพยาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1176/2491 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีพันธบัตรปลอมและจับจำเลยได้พร้อมธนบัตรปลอมของกลาง โจทก์จะขอส่งของกลางต่อศาลโดยมิได้อ้างไว้ในบัญชีพยาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ของกลางในคดีอาญาที่โจทก์ส่งศาล เป็นหน้าที่ของศาล ที่จะต้องวินิจฉัยอยู่แล้ว แม้ไม่มีฝ่ายใครระบุอ้าง ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

6. ตามปกติคดีอาญาต้องยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 แต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับศาล โจทก์ไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน ไม่น้อยกว่า 7 วัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ส่วนจำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง คงมีสิทธิถามค้านพยานโจทก์เท่านั้น ในกรณีที่จำเลยถามค้านพยานโจทก์และพยานดังกล่าวยอมรับพยานเอกสารหรือวัตถุพยานที่จำเลยนำมาถามค้าน จำเลยย่อมมีสิทธิส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นต่อศาล และศาลย่อมมีอำนาจรับไว้ประกอบการชั่งค้ำของจำเลยได้ เป็นการพิสูจน์ข้อพยาน มิใช่กรณีที่จำเลยอ้างสืบเป็นพยาน จำเลยจึงไม่ต้องระบุพยานเช่นเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2502 การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน 3 วัน

7. บางกรณีการยื่นบัญชีระบุพยานไว้ในกระบวนการพิจารณาหนึ่ง ถือว่าใช้ได้ตลอดทั้งคดีโดยไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีระบุพยานใหม่อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 921/2493 คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว และศาลได้ทำการไต่สวนมูลฟ้องจนตั้งคดีมีมูลแล้ว นัดพิจารณาต่อไปในชั้นพิจารณาศาลก็ออกหมายเรียกพยานตามบัญชีระบุพยานนั้นมอบให้โจทก์รับไป แม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานอีกในชั้นพิจารณา ก็ต้องถือว่าโจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานสำหรับคดีนี้ตลอดทั้งเรื่องแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 280/2505 คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์นั้น ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน ฉะนั้น แม้บัญชีระบุพยานของโจทก์จะมีคำว่า “บัญชีพยานชั้นไต่สวนมูล

ฟ้อง” กิติ ก็จะต้องถือว่าเป็นการระงับพยานเฉพาะแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ ต้องถือว่าโจทก์ มีความประสงค์ที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานในคดีนั้นตามบัญญัติระงับพยานของตนตลอดทั้ง เรื่อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 991/2523 ในคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา หากโจทก์ยื่น บัญชีระงับพยานไว้โดยไม่เจาะจงว่าเป็นบัญชีพยานในส่วนแพ่งหรือส่วนอาญา ให้ถือว่าเป็น บัญชีพยานตลอดทั้งเรื่อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2409/2523 ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ยื่นบัญชีระงับพยานไว้ แล้ว ถือได้ว่าโจทก์ยื่นบัญชีระงับพยานของตนในคดีนี้แล้วทั้งเรื่อง การที่โจทก์ยื่นบัญชีระงับ พยานเพิ่มเติมในวันนัดสืบพยานโจทก์เป็นวันแรก แม้บัญชีระงับพยานดังกล่าวจะมีได้แสดง ต่อศาลว่าเป็นการระงับพยานเพิ่มเติมและมีได้ส่งสำเนาให้แก่จำเลยก็ตาม ศาลก็ชอบที่จะรับ บัญชีระงับพยานของโจทก์ไว้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 536-537/2536 โจทก์ยื่นบัญชีระงับพยานในระหว่างที่มีการ ไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา โดยโจทก์มิได้ระบุว่าเป็นการระงับ พยานเฉพาะในการไต่สวนเท่านั้น แสดงว่าโจทก์มุ่งประสงค์ให้เป็นบัญชีพยานของโจทก์ ตลอดไปทั้งคดี จึงถือได้ว่าบัญชีระงับพยานของโจทก์ดังกล่าวเป็นบัญชีระงับพยานในชั้น พิจารณาคดีซึ่งยื่นต่อศาลโดยชอบแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคแรก

8. เมื่ออ้างสำนวนคดีความใดไว้เป็นพยาน ศาลย่อมนำเอกสารที่ใช้อ้างอิงในสำนวน ที่ถูกอ้างนั้นมาเป็นพยานหลักฐานได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการระงับพยานเกี่ยวกับเอกสารนั้นอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2509 เมื่อศาลสอบถาม คู่ความต่างยอมรับว่า ทาง พิพากษตามที่โจทก์ฟ้องนี้เคยพิพากษกันมาแล้ว 2 คดี และคดีดังกล่าวถึงที่สุด โจทก์ขออ้าง สำนวนทั้งสองและได้เสียค่าอ้างแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจรับฟังสำนวนนั้นมาประกอบการ พิจารณาคดีได้ แม้โจทก์จะมีได้ยื่นระงับพยานอ้างสำนวนนั้นอีกก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2523 แม้โจทก์มิได้ขอให้เรียกสำนวนคดีอาญามา ประกอบการพิจารณา ศาลก็รับฟังพยานหลักฐานในสำนวนดังกล่าวประกอบคดีของโจทก์

ได้ เพราะโจทก์ระบุอ้างสำนวนนั้นในบัญชีพยานแล้วและได้ชำระค่าธรรมเนียมอย่างครบถ้วน เมื่อสำนวนคดีอาญาดังกล่าวอยู่ในศาลชั้นต้นเดียวกัน จึงอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นจะเรียกเอามาพิจารณาได้เอง ไม่ต้องให้โจทก์ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องให้เรียกสำนวนนั้นมารวมไว้ในคดีอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1310/2524 โจทก์ในคดีแพ่งระบุอ้างสำนวนในคดีอาญาเรื่องหนึ่งเป็นพยานทั้งสำนวน ซึ่งอ้างได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 และมาตรา 90 คำเบิกความของพยานคนหนึ่งในสำนวนนั้นรับฟังประกอบคำพยานโจทก์ในคดีนั้นได้

9. ในกรณีที่รวมพิจารณาคดีหลายสำนวนเข้าด้วยกัน พยานซึ่งระบุไว้ในบัญชีพยานคดีใดคดีหนึ่งถือว่าเป็นพยานในคดีอื่นๆ ที่รวมพิจารณาเข้าด้วยกันด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1391-1398/2509 คดีที่ศาลรวมพิจารณานั้น เมื่อทนายโจทก์ซึ่งเป็นคนเดียวกันในทุกสำนวนได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ในสำนวนคดีหนึ่ง โดยระบุเลขคดีแต่คดีเดียวเท่านั้น แต่ชื่อคู่ความถึงชื่อโจทก์กับพวกและชื่อจำเลยกับพวก ชื่อพยานก็ระบุชื่อโจทก์ทุกสำนวนอ้างตนเองเป็นพยาน พยานเอกสารก็อ้างเอกสารของโจทก์ทุกคน ดังนี้เห็นได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีพยานรวมกันทุกสำนวน แม้จะมีได้ใส่เลขคดีให้ครบถ้วนก็เป็นความบกพร่องเพียงเล็กน้อย โจทก์จึงมีสิทธินำพยานสืบตามบัญชีระบุพยานที่ระบุไว้กันได้ทุกสำนวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2811-2818/2515 ศาลชั้นต้นสั่งรวมพิจารณาคดี 11 สำนวนเข้าด้วยกัน จำเลยแต่ละสำนวนอ้างตนเองเป็นพยานโดยระบุรวมในบัญชีพยานฉบับเดียวกัน แสดงว่าจำเลยในแต่ละสำนวนมิได้เป็นพยานเฉพาะคดีของตนเท่านั้น แต่ต่างเป็นพยานจำเลยซึ่งกันและกันในทุกคดีด้วย จึงต้องห้ามมิให้เบิกความต่อหน้าจำเลยอื่นที่จะเบิกความเป็นพยานในภายหลัง

10. เมื่อศาลอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แพ่ง. มาตรา 87(2) หรือศาลอนุญาตตามคำร้องขอยื่นบัญชีระบุนยานของคู่ความฝ่ายใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1830/2492 ยื่นบัญชีระบุนยานก่อนวันเริ่มต้นสืบพยานเพียง 2 วัน ถือว่าฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ซึ่งให้ยื่นก่อนวันเริ่มต้นสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน

ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุนยานตามกำหนดที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีได้ตั้งใจฝ่าฝืน แต่เป็นด้วยไม่รู้เท่าถึงการณ์ และยื่นเข้าไปเพียงวันเดียว ชั้นแรกศาลก็สั่งรับ ประกอบกับคดีมีเหตุเพื่อความยุติธรรมศาลยอมอนุญาตให้ยื่นบัญชีระบุนยานนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 436/2499 ทนายจำเลยเข้าใจว่าได้ยื่นบัญชีระบุนยานแล้ว แต่ความจริงยังไม่ได้ยื่น เพราะหลงลืมไป มิได้ตั้งใจจะกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ดังนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลยอมรับบัญชีระบุนยานจำเลยซึ่งยื่นภายหลังได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1034/2503 บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 เรื่องระบุนยานหลักฐานนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ ตอนแรก ว่าด้วยการระบุนยานหลักฐานครั้งแรก ตอนที่ 2 ว่าด้วยการระบุนยานเพิ่มเติม ให้ระบุเพิ่มเติมได้เสมอ ในเมื่อฝ่ายที่สืบพยานก่อนยังสืบไม่เสร็จ และตอนที่ 3 ว่าด้วยการระบุนยานหลักฐานจะเป็นการระบุนยานครั้งแรกก็ดี ระบุนยานเพิ่มเติมก็ดี หากไม่เข้าตอนแรกและตอนที่ 2 แล้ว ต้องขออนุญาตศาลก่อน ความประสงค์ของบทบัญญัตินี้ก็เพื่อมิให้คู่ความจู่โจมกันในทางพยานหลักฐานโดยไม่รู้สีกตัว ในทางปฏิบัติจึงชอบที่จะพิจารณาว่าการที่คู่ความฝ่ายใดไม่ระบุนยานภายในกำหนดนั้น เป็นโดยประสงค์จะเอาเปรียบในทางคดีหรือไม่ และการที่ไม่ระบุนยานนั้น มีทางพอจะแก้ไขไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหายหรือไม่ หากเป็นเรื่องไม่ใช่เอาเปรียบ และมีทางจะแก้ไขไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย เช่น อาจให้อีกฝ่ายหนึ่งระบุนยานเพิ่มเติมหรือเสียค่าเสียหายให้อีกฝ่ายหนึ่งเพราะต้องเลื่อนคดีเป็นต้น ก็ชอบที่ศาลจะใช้อำนาจตามตอนที่ 3 โดยสั่งตามสมควรแก่กรณี ทั้งนี้เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความตามสมควร

ทนายโจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานบุคคลและเอกสารก่อนวันเริ่มต้นสืบพยานนัดแรก 1 วัน อ้างว่าหลงลืม พยานที่ระบุก็ขอสืบเพียงตัวโจทก์ เอกสารสัญญาคู่ซึ่งโจทก์พร้อมที่จะนำเข้าสู่ได้ในวันนั้น กรณีเช่นนี้ไม่เป็นการทำให้จำเลยเสียหายแต่อย่างใด หรือถ้าหากจำเลยจะเสียก็มีทางแก้ไขได้ โดยศาลย่อมมีอำนาจออกคำสั่งให้เลื่อนคดีไปให้โอกาสจำเลยได้พิจารณาเอกสารและเตรียมคดี ถ้าจำเลยจะขอค่าเสียหายก็ต้องเลื่อนคดี ศาลเห็นสมควรพิจารณาให้ด้วยก็ได้ เช่นนี้ ย่อมเป็นการสมควรที่ศาลจะได้ฟังพยานทั้งสองฝ่ายเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีไปโดยความเที่ยงธรรม ซึ่งเป็นเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย ศาลควรให้รับระบุพยานของโจทก์ดังกล่าวไว้พิจารณาต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 210/2504 การที่จำเลยมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานภายในกำหนดเพราะความหลงลืม มิใช่เป็นเพราะจำเลยมีเจตนาจงใจไม่ยื่น โดยมีเล่ห์เหลี่ยมประการใด และที่จำเลยขอยื่นบัญชีระบุพยานภายหลังนี้ก็ไม่ทำให้โจทก์เสียเปรียบ ศาลควรอนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 119/2505 วันสุดท้ายที่มีสิทธิยื่นบัญชีระบุพยานเป็นวันหยุดราชการซึ่งหยุดติดต่อกัน 3 วัน เมื่อครบกำหนดวันหยุดผู้ร้องก็ยื่นบัญชีระบุพยานทันทีแล้วนำพยานมาให้สืบในวันนัดด้วยนั้น เห็นได้ว่าผู้ร้องไม่จงใจฝ่าฝืน ฉะนั้นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ควรรับบัญชีระบุพยานนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251-252/2508 หากพยานฝ่ายที่นำสืบภายหลังเบิกความแตกต่างที่เคยเบิกความไว้ในคดีอาญาและฝ่ายที่นำสืบก่อนเพิ่งทราบเช่นนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอนุญาตให้ฝ่ายนำสืบก่อนอ้างสำนวนคดีอาญาเป็นพยานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 578/2508 โจทก์มิได้ยื่นระบุพยานเพราะตัวโจทก์ซึ่งเป็นชาวชนบทอายุ 70 ปีเศษ เข้าใจว่าศาลจะนัดพร้อมอีก โดยที่ได้มีการนัดพร้อมมา 3 ครั้งแรกแล้ว และบอกทนายโจทก์เช่นนั้น ทนายโจทก์จึงได้มอบฉันทะให้เสมียนมาฟังคำสั่งและวันนัดสืบพยาน เช่นนี้ เห็นได้ว่าไม่ใช่โจทก์จงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลให้โจทก์ระบุพยานและนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยต่อไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 269/2509 จำเลยมิได้ระบุพยานไว้ จึงขออ้างตนเองเป็นพยาน เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงอนุญาตให้จำเลยอ้างตนเองเป็นพยานได้ คำเบิกความเป็นพยานของจำเลยก็ยอมรับฟังได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2509 เมื่อศาลสอบถาม คู่ความต่างยอมรับว่าทางพิพาทตามที่โจทก์ฟ้องนี้เคยพิพาทกันมาแล้ว 2 คดี และคดีดังกล่าวถึงที่สุด โจทก์ขออ้างสำนวนทั้งสองและได้เสียค่าอ้างแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจรับฟังสำนวนนั้นมาประกอบการพิจารณาคดีได้ แม้โจทก์จะมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานอ้างสำนวนนั้นก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 587/2509 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม นั้น ถ้าคู่ความมิได้ระบุอ้างพยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน ขออนุญาตระบุพยานก่อนศาลพิพากษาคดี ศาลอาจอนุญาตตามคำขอได้ เมื่อมีเหตุอันสมควร และศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นต้องสืบพยานเช่นนั้น

โจทก์ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานโจทก์ 3 วัน อ้างว่าโจทก์ไปเที่ยวซื้อสินค้ามาใส่ร้าน จำเลยมิได้คัดค้านที่โจทก์อ้างว่าไปซื้อสินค้าว่าไม่เป็นความจริง ขณะนั้นคดียังมีได้มีการสืบพยานแต่อย่างใด จะถือว่าโจทก์จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 88 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้ยื่นบัญชีพยานก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน หรือประสงค์จะเอาเปรียบในทางคดียังไม่ได้ และโจทก์ก็ได้ยื่นบัญชีระบุพยานเข้าไปเพียงวันเดียว พฤติการณ์แห่งคดีจึงมีเหตุสมควรอนุญาตให้โจทก์อ้างพยานหลักฐานได้ เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ตามมาตรา 88 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 402/2513 ศาลฎีกาอนุญาตให้คู่ความอ้างคำพิพากษาศาลฎีกาในสำนวนอื่นเป็นพยานหลักฐานได้เมื่อคู่ความฝ่ายนั้นอ้างว่าไม่สามารถอ้างก่อนศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาเพราะตนเพิ่งได้ทราบคำพิพากษาศาลฎีกานั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 656/2513 โจทก์อ้างส่งเอกสารเป็นพยานเมื่อเสร็จการสืบพยานโจทก์แล้ว และมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานนี้ไว้ ถ้าศาลเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานอันเกี่ยว

กับประเด็นในคดี และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมควรรับเอกสารนี้ไว้ โดยถือว่าเป็น พยานศาล ศาลย่อมมีอำนาจสั่งรับไว้ได้

ถ้าศาลจะรับฟังพยานเอกสารที่ขึ้นเป็นพยานเพิ่มเติมหลังจากสืบพยานโจทก์จำเลย เสร็จแล้ว ศาลก็ต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่จะสืบหักล้างเสียก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1465/2515 คดีได้ความว่าจำเลยไม่มีทนายความและไม่ได้ ขึ้นบัญชีระบุพยานไว้ก่อนวันสืบพยานโจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายนำสืบก่อน 1 วัน ทนายจำเลยซึ่ง เพิ่งได้รับแต่งตั้งได้ยื่นคำร้องขอขึ้นบัญชีระบุพยาน อ้างเหตุว่าเพิ่งได้รับเป็นทนายจำเลยใน วันนั้น กรณีเช่นนี้ไม่เป็นการทำให้โจทก์เสียหาย ชอบที่ศาลจะรับบัญชีระบุพยานของ จำเลยไว้ หากโจทก์เห็นว่าจำเลยเอาเปรียบและโจทก์เสียหาย ก็มีทางแก้ไขได้ โดยขอเลื่อน คดีไปหรือขอระบุพยานเพิ่มเติมเข้ามาอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 470/2518 สืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว จำเลยสืบทราบ ว่า เอกสารที่จำเลยอ้างถูกทำลาย จำเลยร้องขออ้างพยานบุคคลแทนเอกสารนั้นได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2098/2520 โจทก์ซึ่งมีหน้าที่นำสืบก่อน ยื่นคำร้องขอขึ้น บัญชีระบุพยานก่อนวันนัดสืบพยานโจทก์นัดแรกเพียง 2 วัน อ้างว่าด้วยความพลั้งเผลอไม่ จงใจประวิงและเอาเปรียบในเชิงคดีแต่อย่างใด . . . ปราบกฏตามบัญชีระบุพยานว่าเป็นพยาน บุคคลและพยานเอกสารรวมกันเพียง 6 อันดับ และเป็นพยานนำ ทั้งโจทก์ได้นำพยานมา ศาลในวันนัดเพื่อขอสืบพยานต่อไป ตามพฤติการณ์แห่งคดี ไม่ปรากฏว่าโจทก์แกล้งประวิง และเอาเปรียบจำเลยในทางคดี ทั้งการรับบัญชีระบุพยานของโจทก์ก็ไม่ทำให้จำเลยเสียหาย ตามคำร้องของโจทก์ก็มีเหตุสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ควรรับบัญชีระบุ พยานของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1024/2524 กำหนดนัดสืบพยานโจทก์วันที่ 9 พฤษภาคม 2523 จำเลยมีสิทธิขึ้นบัญชีระบุพยานถึงวันจันทร์ที่ 5 พฤษภาคม 2523 แต่เป็นวันหยุด ราชการ จำเลยจึงยื่นในวันรุ่งขึ้นเข้าไปเพียงวันเดียว ทั้งยังไม่ถึงกำหนดวันนัดสืบพยาน โจทก์ และจำเลยได้ยื่นคำร้องแสดงเหตุผลที่มีได้ยื่นบัญชีระบุพยานภายในกำหนดเวลา

จำเลยจึงมิได้จงใจฝ่าฝืนหรือเอาเปรียบโจทก์และไม่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ชอบที่จะรับบัญชีระบุพยานของจำเลยไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6129/2534 กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี ศาลแรงงานมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานซึ่งฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2) ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 31

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 810/2536 เหตุที่โจทก์ไม่ส่งสำเนาเอกสารหมาย จ. 8 จ. 10 และ จ. 11 ให้แก่จำเลยก่อนวันสืบพยาน เนื่องจากโจทก์เพิ่งค้นพบเอกสารดังกล่าว และได้ยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมในวันนั้น และโจทก์ก็ยังสืบพยานไม่เสร็จ จำเลยย่อมมีโอกาสตรวจดูเอกสารดังกล่าวและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในเชิงคดีแต่อย่างใด เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งคดีเป็นไปโดยความเที่ยงธรรม จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 860/2536 แม้จำเลยร่วมไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานโจทก์ 3 วัน แต่จำเลยร่วมว่าความด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี ศาลชอบที่จะใช้ดุลพินิจให้จำเลยร่วมนำพยานเข้าสืบได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 149/2538 จำเลยได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว และยังสืบพยานไม่เสร็จ ได้ขอให้นำสำนวนคดีอาญาอื่นมาผูกกรรมกับสำนวนโดยจำเลยมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานส่วนนี้เพิ่มเติม ศาลอนุญาต ดังนี้ สำนวนคดีอาญาดังกล่าวจึงเป็นเพียงพยานหลักฐานในคดีแล้ว ศาลชอบที่จะนำคำเบิกความของพยานบุคคลในสำนวนนั้นมาฟังประกอบการวินิจฉัยคดีนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 872/2538 ในการพิพากษาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาของศาลฎีกา สำเนาคำพิพากษาคดีส่วนอาญาของศาลอุทธรณ์และใบสำคัญคดีถึงที่สุดตามคำแถลงของจำเลย เป็นพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลฎีกามีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวเข้าสู่สำนวนความในชั้นฎีกาได้ และจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาของศาลอุทธรณ์ดังกล่าว

ข้อสังเกต

1. ในการยื่นบัญชีระบุพยานนั้น คู่ความจะต้องแสดงรายละเอียดในบัญชีระบุพยานด้วยหากเป็นพยานเอกสารควรระบุให้ชัดเจนว่าอ้างต้นฉบับหรือสำเนาของเอกสารนั้น เช่น รายงานการตรวจบาดแผลของแพทย์ ต้นฉบับสัญญาคู่ระหว่างโจทก์กับจำเลย หนังสือรับสภาพหนี้ บันทึกข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลย ฉบับลงวันที่ เดือน ปี เป็นต้น ส่วนการอ้างพยานบุคคลปกติใช้วิธีระบุชื่อและที่อยู่ของพยานนั้นๆ การเบิกความของพยานเป็นกิจเฉพาะตัวของพยานไม่สามารถมอบหมายให้มาเบิกความแทนกันได้ ถ้าหากคู่ความระบุอ้างพยานคนหนึ่งแต่จะนำบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้ระบุพยานมาสืบแทนไม่ได้ ถึงแม้คู่ความจะเป็นโจทก์หรือจำเลยซึ่งเป็นตัวความเองจะเข้าเบิกความเป็นพยานได้ก็ต้องระบุไว้เป็นพยานเช่นเดียวกัน

บางครั้งการระบุพยานโดยใช้คำรวมว่า สรรพเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโจทก์หรือระบุเพียงตำแหน่งของพยานโดยมิได้ระบุชื่อ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าพอถือได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีระบุพยานโดยชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 167/2528 จำเลยยื่นบัญชีระบุพยาน ระบุตำแหน่งของพยานโดยประสงค์จะอ้างบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นเป็นพยาน ถือได้ว่าจำเลยได้ยื่นบัญชีระบุพยานโดยระบุชื่อและที่อยู่ของพยานที่ประสงค์จะอ้างเป็นพยานของจำเลยแล้ว บัญชีระบุพยานของจำเลยจึงชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311-2314/2532 จำเลยอ้างเอกสารเป็นพยาน โดยบัญชีระบุพยานใช้คำรวมว่าสรรพเอกสาร ซึ่งหมายถึงเอกสารหลายฉบับ ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็น

เอกสารอะไรบ้าง แต่ก็มีข้อความต่อไปว่าที่เกี่ยวข้องกับโจทก์ พอถือได้ว่าจำเลยได้ยื่นบัญชี ระบุพยานโดยชอบแล้ว เมื่อเอกสารที่จำเลยอ้างคือเอกสารซึ่งลอกมาจากสมุดบัญชีจำจ้าง แสดงถึงค่าแรงค้างจ่ายของโจทก์และเป็นการยื่นรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย แสดงเงิน เดือนของโจทก์ซึ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญในคดีโดยตรง จำเลยมีอำนาจนำ พยานเอกสารดังกล่าวเข้าสืบได้ และเมื่อจำเลยแถลงหมดพยานแล้ว โจทก์อาจแถลงขอสืบ พยานที่เกี่ยวข้องมานำสืบหักล้างพยานเอกสารที่จำเลยนำเข้าสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 364/2536 บัญชีพยานผู้คัดค้านอันดับที่ 8 ระบุพยานว่า เอกสารเรื่องราวการจดทะเบียนนิติกรรมตลอดจนบันทึกข้อความ แผนที่ หรือบันทึกถ้อยคำ บุคคลใดๆ หนังสือโต้ตอบระหว่างหน่วยราชการหรือบุคคล หรือเอกสารทุกชนิดทุกฉบับที่ เกี่ยวข้องกับโฉนดที่ดินเลขที่ 906 ซึ่งพนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการได้จัดทำขึ้นและ เก็บรักษาไว้ในแฟ้มเรื่องราวของโฉนดที่ดินฉบับดังกล่าวทั้งหมดทุกฉบับ อยู่ที่เจ้าพนักงาน ที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นเมื่อบันทึกของช่างแผนที่ได้บันทึกถ้อยคำของพยานเป็น เอกสารฉบับหนึ่งที่อยู่ภายในบัญชีพยานอันดับที่ 8 จึงถือได้ว่าผู้คัดค้านได้ระบุอ้างพยาน เอกสารดังกล่าวโดยชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสอง (เดิม) แล้วการที่ศาลรับเอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีและอนุญาตให้ผู้คัดค้านนำ สืบเรื่องราวเกี่ยวกับเอกสารนั้น จึงเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6041/2539 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านได้อ้างสรรพ เอกสารในสำนวนทวงหนี้ลูกหนี้รายผู้ร้องเป็นพยาน โดยระบุไว้ในบัญชีพยานแล้ว แม้จะ ขออ้างส่งเฉพาะเอกสารบางฉบับในสำนวน ก็ไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีพยานหรือขอระบุพยานเพิ่ม เดิมต่างหากอีก

2. วันสืบพยาน ตามวิเคราะห้ศัพท์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(10) หมายถึงวันที่ศาลเริ่มทำการสืบพยาน ซึ่งเป็นวันสืบพยานครั้งแรกในคดีนั้น โดย ต้องมีการสืบพยานจริงๆ มิใช่แค่สืบพยานแล้วเลื่อนคดีไป เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 277/2489 ตามกฎหมายให้ยื่นบัญชีระบุนยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วันนั้น หมายถึงก่อนวันศาลเริ่มต้นทำการสืบพยานจริงๆ ไม่ใช่หมายถึงวันนัดสืบพยานครั้งแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 455/2491 วันสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 นั้น หมายถึงวันสืบพยานจริงๆ ไม่ใช่วันนัดแล้วไม่ได้สืบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1554-1555/2500, 1813/2516 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

2.1 ถ้าในวันนัดสืบพยานนัดแรกโจทก์ขอเลื่อนคดี และปรากฏว่าโจทก์ยังไม่ได้ยื่นบัญชีระบุนยาน จะถือว่าโจทก์หมดสิทธิยื่นบัญชีระบุนยานแล้วยังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 637/2520 ทนายโจทก์ขอเลื่อนการสืบพยานนัดแรกโดยอ้างว่าป่วย จำเลยไม่คัดค้านการขอเลื่อนคดี แต่คัดค้านว่าโจทก์ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุนยานขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นสั่งว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ ให้นำนัดสืบพยานจำเลยในนัดต่อไปและพิพากษายกฟ้อง ดังนี้ ไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณา ศาลควรตั้งคำขอเลื่อนคดีเสียก่อน จะถือว่าโจทก์หมดสิทธิยื่นบัญชีพยานแล้วยังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 456/2521 โจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีโดยมีใบรับรองแพทย์ แสดงว่าทนายโจทก์ป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ มีอาการอ่อนเพลียมาก สมควรได้รับการพักรักษาตัวที่บ้าน 3 วัน และจำเลยก็ไม่ได้คัดค้านว่าทนายโจทก์ไม่ป่วยจริง จึงเชื่อถือได้และควรอนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดีตามคำร้อง การที่โจทก์ยังมีได้ยื่นบัญชีระบุนยานไว้ ไม่เป็นเหตุที่จะนำมาพิจารณาว่าควรอนุญาตให้เลื่อนคดีหรือไม่ เพราะการยื่นบัญชีพยานต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87, 88 ไม่เกี่ยวกับการที่ศาลจะสั่งเลื่อนคดีเพราะความเจ็บป่วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 40

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 994/2532 ในวันนัดพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนการพิจารณาคดีอ้างว่าตัวโจทก์ป่วยพร้อมทั้งแนบใบรับรองแพทย์มาด้วย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าโจทก์มิได้ยื่นบัญชีระบุนยานจึงสิ้นสิทธิที่โจทก์จะนำพยานเข้าสืบ ไม่มีเหตุขอเลื่อนให้ยกคำร้อง การที่ศาลชั้นต้นไม่ได้พิจารณาเหตุแห่งการร้องขอเลื่อนคดีของโจทก์ว่า ตัวโจทก์ป่วย

จนไม่สามารถมาศาลได้หรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 40 คำสั่งของศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบ

2.2 แต่อย่างไรก็ตามการที่คู่ความไม่ยื่นบัญชีระบุพยานจนพ้นกำหนดเวลายื่นบัญชีระบุพยาน และคู่ความฝ่ายนั้นร้องขออนุญาตเลื่อนคดี ศาลถือเป็นเหตุไม่อนุญาตให้คู่ความฝ่ายนั้นเลื่อนคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3717/2538 จำเลยมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานจนพ้นกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ย่อมไม่มีสิทธิที่จะนำพยานเข้าสืบ ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้คัดสืบพยานจำเลยและนัดฟังคำพิพากษาเท่ากับศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดีนั่นเอง

การจะอนุญาตให้เลื่อนคดีนั้น นอกจากจะพิจารณาถึงเหตุผลสมควรแล้ว ความมุ่งหมายก็เพื่อให้จำเลยมีโอกาสนำพยานเข้าสืบ แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้และพ้นกำหนดเวลาที่จำเลยจะยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 เช่นนี้ แม้ศาลจะอนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดีเพราะทนายจำเลยเจ็บป่วยจริงก็ตาม ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่จำเลยที่จะนำพยานเข้าสืบได้

3. ที่ว่าคู่ความจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน นั้น หมายความว่า จะต้องมียุคกันอยู่ระหว่างวันที่ยื่นบัญชีระบุพยานกับวันสืบพยานอย่างน้อย 7 วัน เช่น วันนัดสืบพยานนัดแรกเป็นวันที่ 10 มิถุนายน ดังนี้ วันสุดท้ายที่จะยื่นบัญชีระบุพยานได้โดยชอบคือวันที่ 2 มิถุนายน เพื่อให้มีวันก่อนวันนัดสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน คือระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 9 มิถุนายน โดยไม่ต้องคำนึงว่าระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 9 นั้นจะมีวันใดเป็นวันหยุดราชการหรือไม่ และถ้าหากวันสุดท้ายที่ครบกำหนดยื่นบัญชีระบุพยานเป็นวันหยุดราชการ จะยื่นบัญชีระบุพยานในวันเปิดทำการถัดไปไม่ได้ กรณีนี้จะใช้หลักการนับระยะเวลาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 161 มาใช้บังคับไม่ได้ เพราะไม่ใช่เรื่องการนับระยะเวลา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 119/2505 วันสุดท้ายที่มีสิทธิยื่นบัญชีระบุพยานเป็นวันหยุดราชการซึ่งหยุดติดต่อกัน 3 วัน เมื่อครบกำหนดวันหยุดผู้ร้องก็ยื่นบัญชีระบุพยานทันที

แล้วนำพยานมาให้สืบในวันนัดด้วยนั้น เห็นได้ว่าผู้ร้องไม่จงใจฝ่าฝืน ฉะนั้นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ควรรับบัญชีระบุพยานนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2)

ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหากวันสุดท้ายที่มีสิทธิยื่นระบุพยานเป็นวันหยุดราชการ คู่ความจะยื่นบัญชีระบุพยานในวันเปิดทำการถัดไปไม่ได้ แต่คำพิพากษาของศาลฎีกาคัดค้านเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

4. ในชั้นอุทธรณ์ฎีกา คู่ความอาจยื่นคำร้องขอระบุพยานได้ หากมีเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 แต่ในทางปฏิบัติศาลสูงมักไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 770/2520 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 240(2) ประกอบด้วยมาตรา 88 วรรคสาม ศาลอุทธรณ์มีอำนาจอนุญาตให้คู่ความอ้างพยานเพิ่มเติมในชั้นอุทธรณ์ได้ แต่เมื่อไม่มีเหตุผลควรที่จะให้อ้างพยานเพิ่มเติม ศาลอุทธรณ์ก็ชอบที่จะไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1500/2520 ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้จำเลยอ้างเอกสารเพิ่มเติม โดยวินิจฉัยว่าจำเลยรู้มาก่อนแล้วว่าเอกสารนั้นมีอยู่ที่กองทะเบียน กรมตำรวจ จำเลยฎีกาว่าเอกสารนี้เข้ามาในสำนวนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ขอศาลฎีกาอนุญาตให้จำเลยอ้าง ในชั้นฎีกา จึงต้องฟังว่าจำเลยรู้มาก่อนแล้ว ดังนั้นการที่จำเลยเพิ่งอ้างเอกสารดังกล่าวเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว กรณีจึงไม่ต้องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคท้าย ศาลฎีกาย่อมไม่อนุญาตให้จำเลยอ้างเอกสารดังกล่าวเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3502/2532 เมื่อฎีกาของจำเลยไม่มีประเด็นว่าโจทก์มีสิทธิการเช่าในตึกพิพาทหรือไม่ จึงไม่มีเหตุที่จำเลยจะขออ้างพยานเพิ่มเติมในชั้นฎีกาเพื่อประสงค์จะให้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลฎีกาว่า โจทก์ไม่มีสิทธิการเช่าในตึกพิพาทแล้ว จำเลยจะอ้างพยานเพิ่มเติมไม่ได้

5. การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีอาญา ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความความแพ่ง มาตรา 88 มาใช้บังคับในคดีอาญาโดยอนุโลม ตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 คือ คู่ความจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยาน อย่างน้อย 3 วัน แต่กรณีของจำเลยศาลมักจะผ่อนผันการยื่นบัญชีระบุพยาน กล่าวคือ แม้จำเลยจะยื่นบัญชีระบุพยานภายหลังจากที่โจทก์สืบพยานแล้ว ศาลก็มักจะยอมรับและให้จำเลยมี โอกาสสืบพยานตามที่อ้างเพื่อให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

6. คำสั่งของศาลที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยาน กรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานหรือบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม เพราะฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 คำสั่งของศาลเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา หากคู่ความไม่เห็นด้วยจะต้องโต้แย้งคัดค้านไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226 เพื่อจะได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาต่อไป หากคู่ความมิได้โต้แย้งไว้จะยกขึ้นอุทธรณ์ในภายหลังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1051/2525 เมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับบัญชีระบุพยานของจำเลยก็ดี หรือสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ได้สั่งรับบัญชีระบุพยานของจำเลยไว้แล้วก็ดี จำเลยไม่ได้โต้แย้งคำสั่งดังกล่าว เพิ่งจะมาโต้แย้งคำสั่งเมื่อศาลชั้นต้นสั่งคดีสืบพยานจำเลย ดังนั้นเป็นการโต้แย้งคำสั่งคดีสืบพยานเพื่อผลในการอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226 คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยานของคู่ความยังมีอยู่ ซึ่งมีผลเท่ากับจำเลยไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานเลย กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1532/2525 จำเลยยื่นคำร้องขอระบุพยานเพิ่มเติม ศาลชั้นต้นจกรายงานกระบวนพิจารณาว่า “ทนายโจทก์รับสำเนาคำร้องแล้วแถลงคัดค้านว่า จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลไม่ควรรับ พิจารณ์แล้วอนุญาตให้ยื่นระบุพยานเพิ่มเติมได้ตามขอ” คำแถลงดังกล่าวของโจทก์เป็นการแถลงคัดค้านเพื่อประกอบดุลพินิจในการที่ศาลจะสั่งคำร้องขอระบุพยานเพิ่มเติมเท่านั้น ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการโต้แย้งคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลที่อนุญาตให้จำเลยระบุพยานเพิ่มเติม เมื่อโจทก์ไม่ได้โต้แย้งคำสั่งดังกล่าว จึงต้องห้ามอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2535 โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมหลังจากการสืบพยานจำเลย ซึ่งมีหน้าให้นำสืบก่อน โดยมีได้อ้างเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แพ่ง มาตรา 88 ศาลชั้นต้น (ศาลแรงงานกลาง) มีคำสั่งอนุญาตสำเนาให้จำเลย และทนายจำเลยได้รับสำเนาแล้ว คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เมื่อจำเลยไม่ได้โต้แย้งไว้ จึงยกขึ้นอุทธรณ์คัดค้านไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226 ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 31 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

7. การฟ้องคดีใหม่ตามคำสั่งศาลที่ให้แยกฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธ ต้องระบุบัญชีพยานใหม่ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2389/2522 ศาลสั่งให้โจทก์แยกฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธ เป็นการสั่งจำหน่ายคดีจำเลยที่ให้แยกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคสอง เมื่อโจทก์ฟ้องคดีนี้ต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด คดีจึงเป็นคดีใหม่ตามบทบัญญัติดังกล่าว โจทก์จึงต้องดำเนินคดีใหม่ให้ถูกต้องว่าด้วยวิธีพิจารณา จะนำการดำเนินคดีที่โจทก์ได้ปฏิบัติไว้แล้วในคดีดังกล่าวมาถือว่าเป็นการดำเนินคดีนี้ด้วยไม่ได้ ฉะนั้นจึงนำบัญชีพยานที่โจทก์ยื่นไว้ในคดีดังกล่าวมาถือว่าเป็นบัญชีพยานในคดีนี้ด้วยไม่ได้ แต่เพื่อความยุติธรรม ศาลรับฟังพยานที่ระบุไว้ในคดีเดิมได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87(2) ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

8. แม้จำเลยจะมีสิทธิยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้ตามกฎหมาย แต่ศาลก็มีอำนาจที่จะไม่รับบัญชีระบุพยานของจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6501/2539 แม้จำเลยจะมีสิทธิยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้ตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น แต่ศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิเคราะห์ว่าบัญชีระบุพยานเกี่ยวกับประเด็นหรือไม่เป็นการประวิงคดีให้ชักช้าหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นก็จะไม่รับบัญชีระบุพยานได้

9. ในกรณีที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้คู่ความฝ่ายใดยื่นบัญชีระบุพยานตามคำร้องขอโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะขอให้เพิกถอนคำสั่งของศาลนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2510 โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลขอระงับพยานเพิ่มเติมโดยอ้างว่าเข้าใจผิดว่าได้ระงับพยานนั้นไว้แล้ว ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตโดยมิได้วินิจฉัยถึงเหตุผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม เป็นการทำให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ คำสั่งของศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 943/2512 โจทก์ยื่นบัญชีระงับพยานก่อนวันสืบพยานน้อยกว่า 3 วัน โดยมิได้ทำคำร้องแสดงว่าเหตุใดจึงยื่นภายในกำหนดเวลาไม่ได้ เพื่อให้ศาลได้มีโอกาสพิจารณาเหตุผลของโจทก์ว่าสมควรจะรับบัญชีระงับพยานไว้หรือไม่ ดังนี้ ศาลจะสั่งรับบัญชีระงับพยานของโจทก์โดยเหตุผลเพียงว่าโจทก์ไม่มีเจตนาจงใจและไม่ทำให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบหาได้ไม่ เพราะข้อได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงคดีมีอยู่อย่างชัดเจน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 288/2513 โจทก์มิได้อ้างเอกสารสัญญาคู่เป็นพยานไว้ แต่ได้ส่งต้นฉบับสัญญาคู่ต่อศาลในการพิจารณา และศาลสั่งรับไว้เป็นเอกสารในสำนวน เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการอ้างและยื่นหรือส่งเอกสาร จำเลยอาจยกขึ้นคัดค้านได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 แต่เพียงจะยกคัดค้านในชั้นอุทธรณ์ ฎีกาย่อมไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 974/2520 โจทก์เคยยื่นคำแถลงว่า โจทก์ได้เปลี่ยนและได้รับอนุมัติจากกระทรวงพาณิชย์ให้ใช้นามใหม่ดังที่ระบุนามนั้นแล้ว โจทก์ขอดำเนินคดีในนามใหม่ตลอดไป หนังสือรับรองเกี่ยวกับการนี้ โจทก์จะเสนอต่อศาลในวันนัดพิจารณา ศาลชั้นต้นสั่งรวมคำแถลงนี้ไว้ในสำนวน จึงนับได้ว่าศาลชั้นต้นได้รับรู้ในคำแถลงนี้แล้ว ดังนั้นแม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อ โจทก์ก็ถือได้แล้วว่าศาลชั้นต้นได้รับรู้ว่าชื่อโจทก์ได้มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว ต่อมาโจทก์ยื่นบัญชีระงับพยานโดยกล่าวเลขคดีเดิมและระบุชื่อทั้งชื่อเก่าและชื่อใหม่มาด้วย จึงถือได้ว่าเป็นบัญชีระงับพยานของโจทก์ในการคดีนั้นเอง ศาลชั้นต้นไม่รับบัญชีระงับพยานดังกล่าว จึงเป็นการไม่ชอบ

10. การยื่นบัญชีระงับพยานในศาลชั้นอุทธรณ์อาจมีข้อกำหนดในการยื่นบัญชีระงับพยานโดยเฉพาะ เช่น

10.1 การยื่นบัญชีระงับพยานในคดีแรงงาน

ในกรณีที่ศาลแรงงานสั่งให้มีการสืบพยานก็จะต้องมีการระบุพยานเช่นเดียวกันกับคดีแพ่งธรรมดาโดยการระบุพยานอาจกระทำได้ 2 วิธี คือ

1. การระบุพยานตามข้อกำหนดศาลแรงงานว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลแรงงาน ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2523 ข้อ 10 วรรคแรก โดย

1.1 ศาลแรงงานจะสอบถามโจทก์และจำเลยแต่ละฝ่ายว่าประสงค์จะอ้างและสืบพยานใดบ้าง แล้วจกรายชื่อและที่อยู่ของพยานบุคคล สภาพและสถานที่เก็บของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุไว้ หรือ

1.2 ศาลแรงงานกำหนดให้คู่ความทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลในวันนั้นหรือภายในกำหนด 2 วันนับแต่วันนัดพิจารณา

2. การระบุพยานตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานฯ มาตรา 44 โดยศาลแรงงานจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามที่เห็นสมควร หรือศาลแรงงานจะเห็นสมควรรับบัญชีระบุพยานที่คู่ความได้ยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาอื่นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ก็ได้

ในกรณีที่ศาลแรงงานสั่งให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานภายในกำหนด 2 วัน ตามข้อ 1.2 หรือกำหนดระยะเวลาให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลเป็นอย่างอื่นตามข้อ 2. หากคู่ความฝ่ายนั้นไม่มีทนายความและหลงลืมไม่ยื่นบัญชีระบุพยานในกำหนดดังกล่าว ศาลแรงงานจะไม่เคร่งครัดอย่างคดีแพ่งธรรมดา แต่จะใช้ดุลพินิจและใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแรงงานฯ มาตรา 26 ขยายระยะเวลาเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยอนุญาตให้คู่ความฝ่ายนั้นมายื่นบัญชีระบุพยานในวันสืบพยานนั้นได้

สำหรับการยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมในคดีแรงงานคงยึดหลักปฏิบัติเช่นเดียวกับคดีแพ่งธรรมดาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88

10.2 การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีภาษีอากร¹⁷

ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2539 ข้อ 10 บัญญัติระยะเวลาการยื่นบัญชีระบุพยานแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ทั้งนี้เพราะคดี

¹⁷ เจริญ ไท สุนทรนนท์ คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528 ศาลภาษีอากรกลาง (2539) หน้า 148-150

ภาษีอากรเป็นคดีที่มีเอกสารเป็นจำนวนมาก และคู่ความมักไม่ยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งกันและกัน ทำให้มีข้อเท็จจริงที่ไม่รับกันมาก ศาลภาษีอากรกลางต้องสอบข้อเท็จจริงให้คู่ความรับกันเสียในวันชี้สองสถาน เพื่อที่จะได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทให้แคบลง จึงจำเป็นต้องทราบถึงจำนวนพยานบุคคลและพยานเอกสารเสียแต่เนิ่นๆ และเพื่อที่จะให้คู่ความส่งเอกสารต่อศาลเนิ่นๆ เช่นเดียวกัน ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2539 ข้อ 10 จึงได้บัญญัติกำหนดระยะเวลาขึ้นบัญชีระบупยานเสียใหม่ ดังนี้ “ในกรณีที่มีการชี้สองสถานเมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจสอบบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ซึ่งบัญชีระบупยาน...พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบупยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมารับไปโดยทางเจ้าพนักงานศาล

ในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน ให้ยื่นบัญชีระบупยานพร้อมสำเนาตามวรรคหนึ่งก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน”

จากข้อกำหนดคดีภาษีอากรดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการแยกระยะเวลาการขึ้นบัญชีระบупยานไว้สองกรณี คือ สำหรับคดีที่มีการชี้สองสถานซึ่งมีข้อเท็จจริงที่ยังไม่รับกันอยู่จำนวนมาก กำหนดให้ยื่นบัญชีระบупยานล่วงหน้าเป็นเวลา 30 วัน ซึ่งศาลจะใช้ระยะเวลาภายหลังจากที่คู่ความยื่นบัญชีระบупยานแล้วตรวจสอบเอกสารและเตรียมทำข้อสอบถามข้อเท็จจริงเพื่อการชี้สองสถาน ตามข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2539 ข้อ 14 ต่อไป ส่วนคดีที่ไม่มีการชี้สองสถานซึ่งเป็นคดีที่ไม่มีข้อเท็จจริงยุ่งยาก ไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีพยานล่วงหน้าเป็นเวลานาน คงให้ยื่นบัญชีระบупยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน

ส่วนการขึ้นบัญชีระบупยานเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสอง บัญญัติให้ยื่นคำแถลงขอระบупยานเพิ่มเติมพร้อมสำเนาได้ภายใน 15 วันนับแต่วันสืบพยาน ส่วนข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2539 ข้อ 10 วรรคสาม มีข้อแตกต่างออกไปโดยบัญญัติว่า “ก่อนระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบупยานตามวรรคหนึ่งหรือ

วรรคสองแล้วแต่กรณีสิ้นสุดลง ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำเป็นขยับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมให้ยื่นคำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติมต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าว” เหตุที่บัญญัติไว้เช่นนี้เพราะศาลฎีกาพิจารณาคดีให้ความสำคัญต่อการชี้สองสถาน และต้องการทราบถึงพยานหลักฐานของคู่ความก่อนการชี้สองสถานเพื่อการสอบข้อเท็จจริงในคดี

ในวันที่ศาลมีคำสั่งนัดชี้สองสถาน คือวันที่ศาลสั่งรับคำให้การหรือคำให้การแก้ฟ้องแย้งแล้วแต่กรณี ศาลอาจนัดชี้สองสถานล่วงหน้าเป็นเวลาประมาณ 45 วัน เพื่อให้คู่ความเตรียมบัญชีพยานและเอกสารมาขึ้นต่อศาลเป็นเวลาประมาณ 15 วัน อย่างไรก็ตามระยะเวลาขยับบัญชีระบุพยานตามข้อกำหนดนี้อาจขยายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23

ในกรณีที่คู่ความประสงค์จะขยับบัญชีระบุพยานหรือบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อพ้นระยะเวลาตามข้อกำหนดคดีฎีกา พ.ศ. 2539 ข้อ 10 วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ข้อกำหนดคดีฎีกา พ.ศ. 2539 ข้อ 10 วรรคสี่ บัญญัติว่า “เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณีได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้าคู่ความซึ่งมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ หรือถ้าคู่ความซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้วมีเหตุอันสมควรแสดงให้เห็นว่า ตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด คู่ความดังกล่าวนั้นอาจยื่นคำร้องพร้อมทั้งบัญชีระบุพยานและสำเนาในจำนวนที่เพียงพอไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดีขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านั้นและถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง” ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวมีข้อความทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสาม

10.3 การยื่นบัญชีระบุนุพยานในคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

10.3.1 สำหรับคดีส่วนแพ่งนั้น การยื่นบัญชีระบุนุพยานศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่ได้ระบุไว้ในข้อกำหนดโดยเฉพาะจึงต้องอนุโลมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ประกอบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 26 แต่อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานได้ระบุไว้เป็นแนวทางการดำเนินคดีตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ในข้อ 27 ดังนี้

ข้อ 27 ภายได้บังคับบทบัญญัติมาตรา 183 และมาตรา 183 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ก่อนมีการสืบพยานศาลอาจสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายมาศาล เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดีเช่น

- (1) ไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความหรือนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้
- (2) กำหนดระยะเวลาทั้งหมดในการดำเนินคดี
- (3) กำหนดวัน เวลา วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินคดีที่จำเป็น เช่น จำนวนและรายละเอียดเกี่ยวกับพยานที่จะนำมาเบิกความ บันทึกถ้อยคำแทนการสืบพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญพยานเอกสารและพยานหลักฐานที่ต้องการให้ศาลเรียกจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น เป็นต้น
- (4) กำหนดรายละเอียดและระยะเวลาเกี่ยวกับการทดลองทางเทคนิค หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี
- (5) กำหนดตัวผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539

10.3.2 ส่วนความผิดทางอาญานั้นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ได้ระบุนการยื่นบัญชีระบุพยานไว้ในข้อกำหนดดังนี้

ข้อ 45 ในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดี โจทก์ต้องยื่นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันซึ่งบัญชีระบุพยานโดยแสดงถึงรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งประเภทและลักษณะของเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งโจทก์ประสงค์จะนำสืบ หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าว ในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้จำเลยรับไป

สำหรับการไต่สวนในกรณีร้องขอคืนของกลางให้คู่ความที่เกี่ยวข้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันไต่สวน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความที่เกี่ยวข้องรับไป

เมื่อระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองล่วงพ้นไปแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้โจทก์หรือคู่ความที่เกี่ยวข้องยื่นบัญชีระบุพยานหรือบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้

ข้อ 46 เมื่อโจทก์ประสงค์จะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของโจทก์เป็นพยานหลักฐานในคดี ให้โจทก์ยื่นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งสำเนาเอกสารนั้นในจำนวนที่เพียงพอสำหรับจำเลยเพื่อให้มารับไปจากศาล

ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ยื่นบัญชีระบุพยานหรือบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมตามข้อ 45 วรรคสาม ให้โจทก์หรือคู่ความที่เกี่ยวข้องยื่นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารที่อ้างเป็นพยานหลักฐานพร้อมการยื่นบัญชีระบุพยานหรือบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้ยื่นสำเนาเอกสารนั้นภายหลังเมื่อมีเหตุอันสมควร

ข้อ 47 ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความฝ่ายที่อ้างมิได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามข้อ 45 และข้อ 46 แต่ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าว ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้